

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om ungdommens uddannelsesfonds forvaltning og virksomhed.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2802, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1209).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen.

Til § 1.

1) I den foreslåede affattelse af lovens § 1, stk. 1, 6. linje, ændres „12“ til: „30“, i 7. linje ændres „7“ til: „20“, og i 8. linje ændres „5“ til: „10“.

2) I den foreslåede affattelse af lovens § 1, stk. 3, ændres i 1. linje „500 000“ til: „3 mill.“

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Erhard Jakobsen: Da mit partis og udvalgets ordfører er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans vegne fremsætte nogle bemærkninger om den foreliggende betænkning. Udvalget har under de afholdte møder især beskæftiget sig med spørgsmålet om midlernes fordeling mellem stipendier og lån, og disse drøftelser har resulteret i det glædelige, at det samlede beløb til fordeling bliver 1 mill. kr. større end oprindeligt foreslået. Samtidig har man imødekommet ønsket om paritet, således at midlerne nu fordeles ligeligt mellem stipendier og lån.

Et andet spørgsmål, man har brugt en

hel del tid på, er spørgsmålet om at støtte de studerende ved at give skattelettelser for de arbejdsindtægter, de måtte have i den tid, deres studier står på, for en større eller mindre del af tiden. Man har dog ikke kunnet nå til noget endeligt resultat, idet man bl. a. har fundet det noget besværligt at afgrænse begrebet „arbejdsindtægter“, ligesom man har ment det vanskeligt at udskille de studerende fra andre unge, som får en eller anden form for uddannelse og tjener penge samtidig. Man har slået sig til tåls med undervisningsministerens oplysning om, at der for kort tid siden er taget skridt til at nedsætte et udvalg bl. a. med den opgave at undersøge den studerende ungdoms økonomiske vilkår, herunder deres skatteproblemer, og at udvalget er blevet anmodet om at afgive betænkning senest den 1. oktober 1959.

Udvalgets flertal er enig om at indstille, at man vedtager ministerens ændringsforslag, som imødekommer ønsket om paritet, og som sætter lånefondens beløb i vejret med 1 mill. kr.

Ragnhild Andersen: Af udvalgets betænkning fremgår det, at man i udvalget er enedes om at forhøje de foreslåede 12 mill. kr. til ungdommens uddannelsesfond til 13 mill. kr., dog således at der nu kun bliver 6½ mill. kr. til rådighed til stipendier imod de oprindeligt foreslåede 7 mill. kr., medens der bliver 6½ mill. kr. til rådighed til lån mod de oprindeligt foreslåede 5 mill. kr.

Den kommunistiske gruppe erkender, at der er tale om en lille forbedring på 1 mill. kr. alt i alt. Vi beklager dog i høj grad ændringen af forholdet mellem stipendier og lån, idet det er vor opfattelse, at man skulle have bibeholdt det hidtidige forhold, hvor 66 pct. af midlerne gik til stipendiesektoren og 33 pct. til lånesektoren. Udvalget har ganske vist indset, at der måtte stilles lidt flere penge til rådighed, sådan som mit parti sagde det ved lovforslagets første behandling, men man har sandelig ikke strakt sig vidt, og efter kommunisternes opfattelse er det ganske utilstrækkelige midler, der stilles til rådighed for de unges uddannelse. Jeg forstår ikke, at man ikke efter de taler, der fra forskellig side blev holdt her i tinget ved lovforslagets første behandling — jeg tænker her ikke mindst på den konserva-

[Ragnhild Andersen.]

tive ordfører — har strakt sig længere end til at nedsætte stipendiebeløbet med $\frac{1}{2}$ mill. kr. og forhøje lånebeløbet med $1\frac{1}{2}$ mill. kr.

Det skal nok være rigtigt, som det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen sagde, at udvalget mest har befattet sig med, hvorvidt der skulle ydes lån eller stipendier. Det forekommer mig, at man har skelet rigeligt til at få pengene hjem igen, mere end til, hvordan man virkelig kunne sikre vore unge den videregående uddannelse, som alle må erkende ikke bare er i de unges interesse, men i hele samfundets interesse.

Kommunisterne kan altså ikke erklære sig tilfreds med det magre resultat, der er kommet ud af udvalgsbehandlingen. Der må mere til. Min gruppe mener, at lovforslaget må forbedres på to områder, sådan som vi også gav udtryk for ved førstebehandlingen. For det første foreslår vi i vort ændringsforslag nr. 1, at de 12 mill. kr. forhøjes til 30 mill. kr.; vi bevarer det hidtidige forhold 2 : 1 mellem stipendier og lån, det vil sige, at de 20 mill. kr. skal anvendes til stipendier og de 10 mill. kr. til lån. For det andet foreslår vi i vort ændringsforslag nr. 2, at tilskud til dækning af rejse- og opholdsudgifter for gymnasieelever forhøjes fra den halve million kroner, der er foreslået, til 3 mill. kr.

For nu at tage det sidste ændringsforslag først er vi ganske enige med ungdomskommissionen, som fastslog, at skal der være nogen som helst mening i talen om at demokratisere ungdommens uddannelse, må man begynde her. Man må først og fremmest begynde her, for det er her, de unge fra mindre-bemidlede hjem standser op grundet på forældrenes vanskelige økonomi. Som følge af denne standsning bliver i det hele taget alt for få arbejder-, fisker- og husmandsbørn studenter. Det kan man læse mange steder, også i bemærkningerne til dette lovforslag. Børn fra sådanne hjem, står der i bemærkningerne, har knap en fjerdedel af en normal mulighed for i det hele taget at få en studentereksamen, medens børn fra bedrestillede hjem, fra større næringsdrivendes hjem og middelstandshjem, har en seks gange så stor mulighed for at blive student som arbejderbørn og dermed lige-stillede. Men når det nu forholder sig sådan

og i årevis har været sådan, kan man ikke blive stående, heller ikke ved det lille beløb, som undervisningsministeren oprindeligt har foreslået, den halve million kroner.

Jeg erkender, at en halv million kroner er et fremskridt i forhold til gældende lov, men alligevel er det for lidt; det må man vide, og det ved man også. I 1954 foreslog den daværende socialdemokratiske undervisningsminister, at der blev stillet $2\frac{3}{4}$ mill. kr. til rådighed for gymnasieeleverne. Ja men er det ikke fuldt så nødvendigt i dag at sikre de unge fra småkærshjem en uddannelse? Det er det efter vor mening, alt taget i betragtning.

Jeg skal ikke komme ind på de synspunkter, jeg fremførte ved lovforslagets første behandling, og som jo også er fremført fra anden side, angående de store unge årgange og angående samfundets behov for en højere uddannelse af vore unge; men når der nu tales så meget om velfærdsstat — og det gør der jo; man holder på, at vi allerede i vid udstrækning har en velfærdsstat, og at det mere og mere går i den retning — skal vi så ikke gribe i vor egen barm og spørge, om der egentlig er så forfærdelig meget velfærd, når man end ikke er kommet så vidt, at de unge kan nå frem til studentereksamen, selv om forældrene er økonomisk dårligt stillet.

Der er i lovforslaget tale om at yde hjælp til rejse- og opholdsudgifter for gymnasieelever, som skal rejse til skolerne; jeg vil gå så vidt som at sige, at man burde også stræbe henimod gennemførelse af en vis stipendieordning for unge vanskeligt stillede hjem i byerne, for det vil mange gange være nødvendigt at give hjemmene visse tilskud, hvis de i det hele taget skal klare at beholde en stor dreng eller pige hjemme i de år, det tager at læse til studentereksamen.

Der skal jo andet og mere til end maden; der skal tøj til, der skal bøger til og en lille smule lomme penge til transportomkostninger også i byerne. De 3 mill. kr., vi foreslår i vort ændringsforslag, er ikke spor for meget som en begyndelse på den støtte, der utvivlsomt er fornøden til gymnasieuddannelsen. Om der er behov for mere fremefter, vil jo først vise sig, når man er kommet i gang med at give denne støtte.

[Ragnhild Andersen.]

Jeg skal meget indtrængende anbefale at stemme for dette ændringsforslag.

I vort ændringsforslag nr. 1 har vi som sagt foreslået, at de 12 mill. kr. forhøjes til i alt 30 mill. kr. Tager vi i betragtning, at gymnasieeleverne efter vor mening skal have de 3 mill. kr., og at seminarieeleverne antagelig vil få den ene million af beløbet som lån, vil man se, at vort forslag ikke fuldt ud når op på de 29 mill. kr., som Danske Studerendes Fællesråd anså for påkrævet til den videregående uddannelse; men det ligger dog i nærheden af det, studenterne selv mente var absolut nødvendigt. I Danske Studerendes Fællesråds henvendelse til regering og folketing i efteråret påvistes det på en efter min opfattelse både saglig og nøgtern måde, at behovet for stipendier og lån var på mindst 29 mill. kr., og det blev sagt, at med en sådan bevilling ville det kun være muligt at yde en beskednen hjælp og kun til dem, der virkelig havde behov derfor. Rådet gik ud fra, at maksimum af, hvad der kunne ydes, ville blive 3 221 kr. til en person, der var både studieegnet og økonomisk kvalificeret, som de udtrykker sig, og de gik ud fra, at studenten dog mindst måtte bruge 4 400 kr. om året for at kunne studere.

Ingen har indtil nu kunnet antaste disse beregninger, ingen har kunnet påstå, at der var et mindre behov end det, som Danske Studerendes Fællesråd var kommet til. Så meget mere uforståeligt er det for mig, at man ikke har stillet sig mere imødekommende, end tilfældet er. Det kan dog vel ikke her være spørgsmålet, om vi har råd til at give de 17 mill. kr. mere til uddannelsen af vore unge, om vi har råd til at investere penge i et så nyttigt foretagende som det at uddanne ungdommen. Vi har lige givet tjenestemændene 140 mill. kr. Skulle vi så ikke have råd til at give 17 mill. kr. mere til de unges uddannelse? Det kan vist ikke være rigtigt.

Jeg anbefaler så indtrængende, jeg kan, tingets medlemmer at stemme for vore to

ændringsforslag om at forhøje beløbet til 30 mill. kr., 20 mill. kr. til stipendier og 10 mill. kr. til lån, og om at stille de 3 mill. kr. til rådighed til støtte for gymnasieeleverne, og jeg anbefaler udvalget at træde sammen igen og forbedre lovforslaget mellem anden og tredje behandling, hvilket jo, selv om vi tager den knappe tid i betragtning, meget vel kan lade sig gøre, hvis der er god vilje dertil.

Af udvalgsbetænkningen fremgår det, at undervisningsministeren har taget skridt til nedsættelse af et udvalg, bl. a. med den opgave at undersøge mulighederne for at give den del af de studerende unge, der har arbejde og indtægt ved siden af studiet, skattelettelse. Mit parti ser med sympati på disse undersøgelser og på mulighederne for ad denne vej at give en håndsrækning til de unge, der studerer, og som må have arbejde ved siden af for at klare sig igennem.

Derimod er vi ikke enige med udvalgets mindretal, som fremsætter det synspunkt, at forsørgere, der bekoster deres børns uddannelse, bør have ret til at fradrage udgifterne dertil i den skattepligtige indkomst og således få skattemæssige begunstigelser.

Det er klart, at sådanne skattelettelse først og fremmest vil have betydning for de større indkomster, og det er utvivlsomt også dem, der er tænkt på; her vil de have akkurat samme virkning som et tilskud til forældrene. Jeg forstår ikke, at de partier, der, som venstre, giver udtryk for, at man hellere skal yde lån til studenterne end stipendier, nu så varmt her i tinget taler for via skattevejen at give tilskud eller stipendier til forældre. Disse to ting svarer ikke til hinanden. Jeg er i og for sig enig med venstre i, at de forældre, der har økonomisk evne dertil, bør hjælpe deres børn til at gennemføre uddannelsen i den udstrækning og så langt, de har evner og muligheder derfor. Den hjælp, samfundet skal yde, bør efter vor opfattelse bestå i, at ingen med rige evner, lyst og energi

[Ragnhild Andersen.]

skal have vanskeligt ved at gennemføre deres studier, fordi de kommer fra økonomisk vanskeligt stillede hjem.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale tingets medlemmer at stemme for de to af mit parti stillede ændringsforslag og opfordre udvalget til at træde sammen igen og forbedre lovforslaget sådan, at vore unge virkelig får den hjælp, de har behov for til uddannelsen.

Heick: Jeg skal straks fraråde at stemme for de af det ærede medlem fru Ragnhild Andersen og hendes parti stillede ændringsforslag, men jeg vil i øvrigt ikke gå ind i nogen diskussion med det ærede medlem, idet vore synspunkter ligger hinanden så forfærdelig fjært.

Jeg gav ved forslaget første behandling udtryk for den opfattelse, at noget af det bedste, vi kan give vore unge, er et sundt erhvervsliv, hvor den enkelte bliver i stand til at klare sig selv mest muligt, og det tror jeg de unge forstår; jeg tror, de forstår os, der er tilbageholdende med de offentlige udgifter og prøver at føre en sparsommelig politik. Dette er i og for sig begrundelse nok til, at vi er blevet stående omtrent ved det oprindelige forslag og overhovedet ikke tænker på at gå ind med sådanne beløb, som det ærede medlem fru Ragnhild Andersen og hendes parti foreslår.

Jeg gav ved forslaget første behandling udtryk for venstres positive indstilling over for hjælp til ungdommens dygtiggørelse ud fra den betragtning, at vor fremtid kun bliver, hvad vi selv magter at gøre den til. Vi mener, at også i sådanne forhold er hjælp til selvhjælp et sundt princip, og derfor kan jeg udtale min varme anerkendelse af, at låneafdelingen er blevet stillet bedre i forhold til stipendieafdelingen i det endelige lovforslag i sammenligning med det oprindelige. Det var sikkert en fortællelse fra ordføreren for socialdemokratiet, det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen, når han sagde, at det var flertallet, der indstillede ministerens ændringsforslag til vedtagelse. Det er jo dog hele udvalget, der indstiller dem til vedtagelse.

Hvad låneordningen angår, er jeg klar over, at de forskellige uddannelsesretninger efter endt uddannelse giver forskellig mulig-

hed for tilbagebetaling, og at det generelt er sådan, at de humanistiske fags studerende får den mindste tilbagebetalingsevne i forhold til uddannelsesomkostningerne, selv om de nye lønningslove giver visse forbedringer her. Det er dog mit håb, at uddannelsesfondens administration vil blive tilrettelagt sådan, at stipendier får fortrinstillig ved studieretninger, hvor tilbagebetalingsevnen skønnes at være dårligst.

Ved forslaget første behandling gav jeg også udtryk for ønsket om, at der i loven måtte blive indsat en mulighed for, at låneafdelingen kunne få en revolverende karakter, så tilbagebetalte lånebeløb genudlåntes inden for samme studieretning, idet jeg gjorde gældende, at man herved ville tilgodese det stigende lånebehov, som de kommende års stigende antal af uddannelsessøgende vil bringe. Jeg tænkte mig dog her en begrænsning, så de samlede genudlån aldrig blev større end de ordinære lånebevillinger. I tilfældet her skulle altså tilbagebetaling til staten begynde, når de samlede udlånsmidler nåede op på 13 mill. kr. og vi kunne se frem til et tidspunkt, hvor statens tilskud kunne formindskes for efterhånden helt at ophøre, når ordningen kunne hvile i sig selv.

Såvel den højtærede undervisningsminister som den højtærede finansminister har afvist denne tanke. Undervisningsministerens afvisning forekommer imidlertid noget mærkelig, idet vi sidst under udvalgsarbejdet fik cirkulæret vedrørende den nugældende lov fremdraget. I dette cirkulære, som ikke er tilbagekaldt, står der nemlig i § 7, stk. 3:

„Bevillingen til studielån administreres som hovedregel af institutionen Dansk Studiefond. Lånene, der er rentefrie, og som ydes med bestemte beløb til de forskellige uddannelsesområder, holdes adskilt fra studiefondens øvrige midler og skal efter tilbagebetaling til studiefonden genudlånes til de samme uddannelsesområder.“

Her er altså et område, hvor der ikke er overensstemmelse med det gældende cirkulære og den gældende praksis, og vi fik i udvalget det overraskende svar på vor forespørgsel angående dette forhold, at finansministeriet havde desavoueret undervisningsministeriet, efter at cirkulæret var

[Heick.]

udsendt. Finansministeriet har måske fundet, at den daværende undervisningsminister, den nuværende højtærede socialminister, var for selvrådig, idet han havde udsendt cirkulæret uden at have konsulteret finansministeriet. Der er derfor grund til at henstille, at der i al almindelighed bliver overensstemmelse mellem de forskellige ministerier inden udsendelse af cirkulærer. Nu da den høje regering er så vel forsynet med koordinationsministre, må det vel kunne overkommes. Men der er også anledning til at spørge den højtærede finansminister, om der fra fagministerier er udsendt flere ikke tilbagetrukne cirkulærer, som finansministeriet har sat ud af kraft, uden at der er givet offentligheden meddelelse derom.

Om udvalgsarbejdet i øvrigt skal jeg kun sige, at det er rigtigt, som socialdemokratiets ordfører sagde, at der er ført forhandlinger om skatteproblemet. Skatteproblemet blev ved første behandling fremsat af ordføreren for de konservative, og vi kan give tilslutning til de tanker, der da blev fremsat.

Jeg kan også udtale min tilfredshed med, at de studerendes egne skatteproblemer nu bliver taget op til undersøgelse. Det gælder ikke alene arbejdsindtægterne, som det blev nævnt, men det gælder også det forhold, at disse studerende, som har haft indtægt i et par år, kommer i en vanskelig situation, når de skal tage fat på eksamenslæsningen og så må undvære indtægten, idet skatten af det foregående års indtægt faktisk i mange tilfælde tvinger dem til fortsat at tage lønnet arbejde i en tid, hvor det er nødvendigt for dem af hensyn til eksamen at holde op dermed. Jeg er altså tilfreds med, at man tager det forhold op til undersøgelse.

Hvad endelig angår forældrenes skat, har vi fra vor side tilsluttet os den tanke, som den konservative ordfører har fremsat. Jeg er godt klar over, at på grund af progressionen kan den store skatteyder få større lempelser her end den lille skatteyder, men der står i betænkningen „i et vist omfang“, og med det udtryk er der taget hensyn til dette forhold.

Jeg kan overhovedet ikke gå ind for de synspunkter, som det ærede medlem fru Ragnhild Andersen fremkom med med hen-

syn til støtten til de unge studerende. Jeg mener fortsat, at det er af stor værdi, at forældrene — og jeg ønsker, at så mange forældre som muligt kan blive i stand dertil — selv kan bekoste deres børns uddannelse. Men det kan ikke nytte, at vi har det ønske, hvis vi først ad skattevejen tager forældrenes evne til at hjælpe deres børn fra dem, og det er det, vi gør i mangfoldige tilfælde. Jeg håber, at de tanker, der er givet udtryk for i mindretalsbetænkningen, efterhånden vil vinde tilslutning.

Ninn-Hansen: Det er rigtigt, som også det ærede medlem hr. Heick hævdede, at vi i udvalget har fundet frem til en samlet løsning af dette spørgsmål. Det kan kun glæde os, at man således fra alle sider i udvalget kunne gå ind for en fornuftig ordning, en også i økonomisk henseende fornuftig ordning.

Vi har ikke ønsket, at der skal anvendes så store beløb, som det ærede medlem fru Ragnhild Andersen og det kommunistiske parti foreslår i deres ændringsforslag, og det må vi tilbagevise. Vi mener, at inden for den udgiftsramme, der blev aftalt i udvalget, kan man yde en støtte, der er tilstrækkelig, og på forsvarlig økonomisk basis. Der er i forhold til det oprindelige lovforslag tale om en forhøjelse på 1 mill. kr., men jeg går ud fra, at denne forhøjelse nogenlunde svarer til, hvad man kan forvente der vil tilgå uddannelsesfonden af tipsmidlerne. Jeg mener, det er således, at der efter den ændring af tipsloven, vi fik for et par år siden, er foretaget en mindre forhøjelse af det beløb, der nu går til ungdommens uddannelsesfond, og at vi dermed med den omsætning, der er i øjeblikket, skulle kunne opnå, at ca. 1 mill. kr. går til dette formål.

Mit parti har samme opfattelse, som det ærede medlem hr. Heick gav udtryk for som venstres synspunkt, at vi i forbindelse med den støtte, der skal ydes, skulle have en lige deling mellem lån og legater, en opfattelse, der endte med at være hele udvalgets.

Vi har også gerne ønsket at undersøge spørgsmålet om de revolverende lånemidler. Jeg tror, det gælder om dette som om andre spørgsmål, at vi ikke skal standse dér, hvortil vi er nået i dag. Der er meget, der tyder på, at der kan være behov for inden

[Ninn-Hansen.]

alt for længe at få gennemført en samlet reform af ungdommens uddannelsesfond. Vi har bragt det spørgsmål på bane, om vi ved denne lejlighed alene skulle foretage en ajourføring af beløbene og så i løbet af kortere tid nå til en samlet reform. Det er altså ikke sket, men jeg tror, at både spørgsmålet om de revolverende lån og de spørgsmål, der knytter sig til det skattemæssige, vil bevirke, at vi i løbet af kort tid må søge frem til en helhedsløsning i denne sag.

Vi tror, det er vigtigt, at hele spørgsmålet om de studerendes beskatning bliver løst. Vi har i udvalget rejst spørgsmålet både med hensyn til de erhvervsstuderendes skat og med hensyn til skatten for de forsørgere, der betaler deres børns uddannelse. Det er os en glæde, at hele udvalget har tilsluttet sig vor tanke med hensyn til de erhvervsstuderende, således at hele udvalget, som det også fremgår af betænkningen, nu har givet udtryk for sympati for tanken om at gennemføre skattemæssige lempelser for studerende med arbejdsindtægter i studietiden.

Det er også med tilfredshed, vi har modtaget undervisningsministerens tilsagn om, at undersøgelsen af hele dette spørgsmål bliver færdig til oktober 1959, således at man herefter kan få en rimelig lovgivning på hele dette område. Men jeg vil gerne i denne forbindelse sige, at det tilsagn, vi har fået, opfatter vi på den måde, at man ikke i mellemtiden gør forholdene værre for de studerende, der har erhvervsindtægter. Jeg synes, meget tyder på, at det lovforslag, finansministeren har fremsat om en opsparingsordning for unge ikke-forsørgere, kan bevirke, at vi i den tid, der går, indtil dette spørgsmål nu er undersøgt i det af undervisningsministeren nedsatte udvalg, kan risikere, at man rammer de studerende, der klarer deres studier ved hjælp af det arbejde, de tager i studietiden.

Jeg vil også gerne sige, at det kan ikke hjælpe så forfærdelig meget, at man giver større legatbeløb, hvis dette betyder, at de pågældende bliver udsat for en større beskatning på grund af det nævnte lovforlags gennemførelse. Jeg håber derfor, at jeg i dag kan få et tilsagn fra den højtærede

undervisningsminister og den højtærede finansminister om, at man ikke i denne tid vil forringe vilkårene for de studerende derved, at man ved gennemførelse af skatteforslaget om en opsparingsordning for unge ikke-forsørgere får en ordning, der bevirker, at de i stigende omfang bliver ramt af en beskatning, men at man i hvert fald vil udsætte dette spørgsmål.

Det andet, vi har fået tilsagn om fra undervisningsministeren vedrørende skattelettelser for de erhvervsstuderende, bliver klaret i løbet af året.

Med hensyn til det skattemæssige spørgsmål, der vedrører forsørgere, har venstre og vi i betænkningen givet udtryk for, at vi finder det nødvendigt med en undersøgelse også af dette spørgsmål, og vi stiller os positivt til en ændring, der medfører skattelettelser.

Det er jo dog rimeligt på et tidspunkt, hvor vi alle sammen taler om, at der er brug for en forbedret uddannelse her i landet, at de mennesker, der klarer deres børns studier ved egne midler og uden at modtage statsmidler, får mulighed for at gøre det. Når man ved, hvordan landets mellemstand i skattemæssig henseende er ramt i øjeblikket, forstår man, at det kan være uhyre vanskeligt for dem fortsat at lade deres børn studere, hvis de ikke fra staten får nogen som helst håndsrækning på den måde, at man giver dem ret til visse skattefradrag. Jeg kan om dette spørgsmål henviser til det forslag, der er stillet af min partifælle det ærede medlem hr. Poul Møller i hans pjece „Bidrag til en skattereform“, hvori han nævner det nedslag, der skattemæssigt kan blive tale om for forsørgere. Vi havde gerne stillet direkte forslag om det også her, men det vedrører jo ikke direkte denne lov, så vi må altså vente med at gøre det til en anden lejlighed.

Med disse bemærkninger kan jeg i øvrigt anbefale lovforlaget. Vi betragter støtte til uddannelse som en af de mest betydelige investeringer, man kan foretage i øjeblikket, men ønsker altså, at man ikke alene yder støtte i form af lån og legater, men også giver en håndsrækning til dem, der kan klare sig selv enten på den måde, at de modtager hjælp fra deres forsørgere, eller ved arbejde i studietiden. Vi ønsker

[Ninn-Hansen.]

en helhedsløsning, således at man skattemæssigt kommer den sidste kategori til hjælp.

Baunsgaard: Det er med glæde, vi i det radikale venstre har konstateret, at der i udvalget har kunnet opnås enighed om denne hjælp til de unge gennem ungdommens uddannelsesfond. Jeg vil gerne udtale min og mit partis glæde også over den lille udvidelse, der har fundet sted på den ene million kroner; jeg er personlig tilfreds med den form, denne udvidelse har fået.

Dette forslag betyder en væsentlig større mulighed for hjælp til ungdommens uddannelse, og jeg vil fremdrage et forhold, som jeg finder særlig grund til at fremhæve, nemlig det, at der nu bliver mulighed for, at gymnasiaster kan komme ind under ungdommens uddannelsesfond.

Det spørgsmål, om revolverende fonds, som er draget frem af de ærede medlemmer hr. Heick og hr. Ninn-Hansen, vil jo nok rejse sådanne problemer, at det bør overvejes nøje, men også jeg vil være villig til at se med sympati og fordomsfrihed på en sådan løsning.

Jeg vil gerne med disse bemærkninger anbefale, at man stemmer for de af udvalget tiltrådte ændringsforslag, og at man stemmer imod de uden for betænkningen af kommissionerne stillede ændringsforslag.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg takker udvalget for den enstemmige indstilling og for tilslutningen til forhøjelse af de pengebeløb, der stilles til rådighed.

Det spørgsmål, som i særlig grad har været drøftet, og hvor der ikke har været fuld enighed, er, om de penge, der bliver lånt ud, på forhånd skulle være båndlagt til de samme områder, som har fået disse penge som lån. Om dette har det ærede medlem hr. Heick sagt en hel del. Han har fremhævet, at der ikke var overensstemmelse mellem det cirkulære, som i sin tid blev udsendt af ministeriet, og den praksis, man nu fulgte, og det ærede medlem mente, at der var foretaget en ændring ved et diktat fra finansministeriet over for undervisningsministeriet.

Således foregår det ikke mellem to hin-

anden venligtsindede ministerier, at det ene ministerium dikterer det andet et standpunkt. Jeg har åbent over for udvalget gjort rede for, at man i de to ministerier havde fortolket lovbestemmelsen forskelligt, og da det blev gjort klart, at der fandtes to opfattelser, drøftede man naturligvis tingene, og man endte i den fælles opfattelse, det vil jeg sige til det ærede medlem, at de penge, der kommer tilbage, må indgå i statskassen på normal vis. Det ærede medlem gør mere ud af den ting, synes jeg, end der er nogen saglig grund til.

Det, det ærede medlem mener, er, at de studerende, som har lettere ved at klare sig ved lån end andre studerende, skal have den fortrinsstilling, at de penge, der engang er stillet til rådighed, på forhånd er sikret dem ud over det, der ellers stilles til rådighed, men det kan vel ikke være det ærede medlems mening, at vi i folketinget på forhånd skal forpligte til en bestemt fordeling langt ud i fremtiden, og at man også ved en eventuel revision af loven måtte tage hensyn til, at der på forhånd var bundet så og så stort et beløb som lån til visse studieretninger.

Jeg tror ikke, forskellen vil blive så stor, som det ærede medlem tænker sig. Han fremhæver, at det at yde lån er et udmærket princip, når det gælder det, vi alle er enige om: at yde hjælp til selvhjælp. Det er et udmærket princip, men de stipendier, der ydes, er også hjælp til selvhjælp. Der er praktisk taget ingen studerende, der får deres udgifter dækket. Det er kun et spørgsmål om at yde de unge, som ikke i den tid, der kommer efter deres eksamen, mener sig i stand til at tilbagebetale lånene, stipendier i større udstrækning, hvilket vil være rimeligt også af den grund, at man ellers ville tilrettelægge en fordeling af mulighederne for studierne, som ville være uheldig. De humanistiske områder ville blive for sømt, hvis man i overvejende grad gik over til lånemuligheder alene. Jeg tror derfor, at vi nu har klaret det på rette måde.

Jeg forstod også, at den konservative ordfører ikke var helt sikker på, at man havde drøftet spørgsmålet om revolverende fonds tilstrækkeligt til at tage et andet standpunkt end det, der nu foreligger, men jeg mener i øvrigt, at ordningen efter det foreliggende lovforslag næppe kommer til at gælde for al

[Undervisningsministeren.]

fremtid. Det vil sikkert vise sig nødvendigt inden for et åremål at tage disse spørgsmål op til ny drøftelse, men som stillingen er, mener jeg, at den ordning med lånene og tilbagebetalingen af disse, som der nu er gjort rede for, vil være fuldt forsvarlig.

De spørgsmål, som det ærede medlem hr. Ninn-Hansen rejste vedrørende skatteforholdene, vil den højtærede finansminister svare på. Disse problemer må løses i forbindelse med den egentlige skattelovgivning. Det, jeg har givet tilsagn om i forbindelse med det foreliggende lovforslag, er, at man vil undersøge de studerendes særlige skatteforhold, men hvad der skal løses gennem den almindelige skattelovgivning må tages op på anden vis.

De ændringsforslag, der er stillet af det kommunistiske parti, kan jeg ikke anbefale. Det ærede medlem fru Ragnhild Andersen ville give flere penge til stipendier og til lån. Det er alt sammen udmærket, men disse penge skal jo skaffes. 17 mill. kr. er ikke mange penge i det ærede medlems bevidsthed, forstår jeg, men vi andre, der har et ansvar med hensyn til landets økonomiske stilling, er nødt til at tage visse hensyn. Jeg ville ønske, vi kunne forøge de midler, der stilles til rådighed for de unge studerende, men jeg vil ikke anse det for forsvarligt at gå med til den udvidelse, det ærede medlem foreslår. Jeg anser det for heldigt, at vi nu får prøvet en ordning, hvor der vises hensyn over for gymnasieeleverne, navnlig over for de elever, der har langt til gymnasierne. Der kommer jo i øvrigt flere og flere gymnasier, så der bliver ikke de meget store afstande for så mange, som der har været før. Lad os nu prøve denne ordning og se, om vi ikke gennem de midler, der her stilles til rådighed, er i stand til at yde den nødvendige hjælp.

Jeg takker for tilslutningen. Jeg må anbefale at stemme imod de ændringsforslag, der er stillet af kommunisterne, men anbefale, at man i øvrigt støtter gennemførelsen af lovforslaget med de i betænkningen stillede ændringsforslag.

Finansministeren (Kampmann): Da finansministeriet er nævnt et par gange her under debatten, og da der også er stillet

et par spørgsmål til mig, vil jeg gerne knytte et par kommentarer til drøftelserne.

Jeg hørte med nogen forskrækkelse det ærede medlem hr. Heick sige noget om, at finansministeriet havde dikteret noget. Det ligger os så fjernt, og det ærede medlem har da også hørt den højtærede undervisningsminister sige, at noget sådant er der ikke tale om. Begrundelsen for, at vi ikke er så stærke tilhængere af revolverende fonds, er også givet her i tinget af undervisningsministeren. Det kan ikke være sådan, at de studieretninger, der giver bedre mulighed for at tilbagebetale lånene, skal have større lån end de studieretninger, som ikke giver så gode muligheder og fortrinsvis må benytte sig af tilskudsordninger.

Både det ærede medlem hr. Heick og det ærede medlem hr. Ninn-Hansen var inde på spørgsmålet om beskatning af erhvervsstuderende. Som det er meddelt i udvalget, har regeringen været opmærksom på dette problem, og der er allerede nedsat et udvalg herom, og det nye, der er sket i udvalget, er, at der skal sættes en tidsgrænse for, hvornår udvalget skal være færdigt. Det er helt rigtigt, at vi i regeringen mener, at de studerendes forhold må betragtes under ét. Det er derfor, både undervisningsministeriet og finansministeriet er repræsenteret i udvalget. Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen mente, at vi i mellemtiden havde skærpet beskatningen af de unge. Det er ikke tilfældet.

Endelig berørte det ærede medlem ganske kort forholdet mellem tipsmidlerne og uddannelsesfonden. I den forbindelse kan jeg oplyse, at i 1952-53 var overskuddet på tipning knap 8 mill. kr., og da blev der ikke noget til uddannelsesfonden. I de følgende 3 år lå overskuddet på mellem 8 og 9 mill. kr., og da blev der mellem 400 000 og 800 000 kr. til uddannelsesfonden. Så ændrede vi reglerne for tipning, og derved er overskuddet kommet op i nærheden af 12 mill. kr., og det betyder, at for 1956-57 har uddannelsesfonden fået 1,3 mill. kr., og for 1957-58, for hvilket år regnskabet ikke er endeligt afsluttet, vil jeg tro, det bliver et lignende beløb. Det vil sige, at til trods for, at der er tale om en lidt mindre andel, får uddannelsesfonden på grund af en betydelig større omsætning omkring det dobbelte eller

[Finansministeren.]

2-3 gange så meget, som før reglerne for tipning blev ændret.

Heick: De to højtærede ministre afviste forslaget om den revolverende fond, og det synes jeg ikke der er så meget at sige til; for det var jo mit forslag; men det er mere betænkeligt, at de herrer ministre også kritiserer det, for under cirkulæret, som var nøjagtigt afskrevet i mit forslag, står: Julius Bomholt. Når jeg brugte nøjagtigt dette ordvalg i det forslag, jeg skitserede i udvalget, var det for at være sikker på i hvert fald af have én stemme mere end oppositionen; jeg gik ud fra, at den højtærede socialminister ville stemme for det forslag, som han i sin tid selv havde sat sit navn under.

Hvad angår spørgsmålet om de midler, der går tilbage, absolut skal udlånes igen til studier inden for samme studieretning, har jeg selv været i tvivl, men jeg benyttede ordvalget for på forhånd at sikre mig den højtærede socialministers tilslutning. Når det hævdes, at man derved favoriserer den pågældende studieretning, vil jeg dog sige, at det ikke på forhånd er givet, for også efter vort forslag vil man opretholde en stipendieafdeling, og jævnsides med, at låneafdelingen vil vokse på det pågældende område, kunne man indskrænke stipendieafdelingen og så stille yderligere stipendiemidler til rådighed for de øvrige områder.

Ninn-Hansen: Jeg takker for de oplysninger, den højtærede finansminister har givet. Jeg opfatter det, han sagde vedrørende lovforslaget om en opsparingsordning for unge ikke-forsørgere, som et tilsagn om, at der ikke nu vil ske nogen forværring for de erhvervsstuderende. Jeg havde den opfattelse ved gennemlæsningen af lovforslaget, at en student, der har en erhvervsindtægt på 5 000-6 000 kr., vil blive ramt af en skatteforhøjelse, såfremt han ikke gennemfører den opsparing, der er tale om, hvad han ikke vil være i stand til, fordi han skal bruge indtægterne til at betale sine studier med. Men når den højtærede finansminister siger, at de erhvervsstuderende ikke vil blive ramt af højere skatter gennem den pågældende lov, tror jeg selvfølgelig på det og betragter det som et tilsagn, og så er

jeg tilfreds, indtil vi får den løsning, som nu alle har givet tilslutning til, med egentlige skattelettelser for de erhvervsstuderende.

Ragnhild Andersen: Den højtærede undervisningsminister mente ikke, at 17 mill. kr. var mange penge for mig, eller at de spillede nogen rolle for mit parti. Jo, det gør de naturligvis, og det er klart, at de 17 mill. kr. skal skaffes fra det produktive liv lige så vel som alle andre midler. Men når vi ser på budgettet, der arbejder med 5 milliarder kr., som indgår i skatter og afgifter fra borgerne, så er 17 mill. kr. ikke nogen stor sum penge, og når man tænker på, hvad der skal bruges til de unges uddannelse, skulle man nok synes, vi kunne få råd til at yde noget mere.

Den højtærede minister taler om sparsommelighed; jeg kunne godt ønske mig noget mere sparsommelighed på andre områder end netop, hvor det er ungdommens uddannelse til videnskabelige og andre formål, der står på spil. Man er ikke nær så karrig, når det drejer sig om ungdommens militæruddannelse; det lille problem kunne vi godt tale en hel del om her i tinget. Jeg kunne tænke mig, at man ofrede meget mere på ungdommens virkelige uddannelse fremfor på dens uddannelse inden for militæret.

Ordføreren for venstre, det ærede medlem hr. Heick, siger om de foreslåede skattelettelser til forældre, at han vel er klar over, at de fortrinsvis vil komme de store skatteydere til gode, men da det er af stor værdi, at forældrene selv bekoster deres børns uddannelse, ønsker han disse skattelettelser gennemført, og det ærede medlem hr. Ninn-Hansen siger, at forældrene skal have mulighed for skattefradrag, for at de selv kan bekoste deres børns uddannelse. Ja, nu har man jo draget finansministeren ind i debatten; skal vi så ikke være enige om, at hvad enten der gives en skattelettelse på 1 000 kr. eller et stipendium på 1 000 kr., betyder det et lige stort minus for statskassen. Derfor er det ikke rigtigt at stille problemet op på denne måde. Den, der får en skattelettelse som bemidlet, kan slå sig for brystet og sige: jeg sørger selv for mine børns uddannelse, jeg kan selv, jeg får bare en lille skattelettelse.

[Ragnhild Andersen.]

Men den lille mand, hvis børn får stipendier, skal høre for, at han må have støtte fra det offentlige. Den går ikke. Støtten skal efter min mening gives på lige vilkår, og det sker ikke, hvis man giver skattelettelse for dem med de store indtægter, for derved dækker man over, at de i virkeligheden får et tilskud, der lige så godt kan gives ved stipendier eller lån som på anden måde.

Så siger ordføreren for det konservative parti, at den støtte, man nu yder efter det foreliggende lovforslag, er tilstrækkelig. Ja, jeg forstår ikke den konservative tale, der lyder herfra. Ved første behandling var det det ærede medlem hr. Hvidberg, der var ordfører, og han begyndte med at sige, hvis jeg må minde om det — det står i Folketingstidende sp. 2811 for den 20. februar —:

„De studerende ved vore universiteter påstår, at studenterne på Christian den Fjerdes tid, dengang da Valkendorf byggede Københavns første kollegium, havde det betydeligt bedre end studenterne i det demokratiske og socialt vidt fremskredne Danmark af i dag. Jeg er tilbøjelig til at tro, at de studerende i denne påstand har nogenlunde ret, ikke mindst når man ser på de bygningsmæssige og lokale mæssige forhold, hvorunder Københavns studenter henlever deres pengeløse og til dels også søvnløse tilværelse. Men går vi nu lidt videre frem i tiden og tænker på forholdene for 40 til 50 år siden, ser man, at de studerende dengang på en helt anden måde kunne bygge deres studium op på stipendier, end de kan i dag.“

Det ærede medlem kommer derefter med et eksempel med en præstegård, hvorfra man kunne føre fem sønner frem til en embedseksamen takket være stipendier, noget, som han hævder slet ikke ville kunne lade sig gøre i dag. Det er så sandt, som det er sagt, at for 40-50 år siden kunne studenter få stipendier. Ja men hvorfor siger da den konservative ordfører i dag, at den støtte, vi nu yder, er tilstrækkelig, når partiets ordfører ved første behandling gav udtryk for, at forholdene var blevet ringere i løbet af de sidste 40 år? Sandheden er, at der skal mere til end det, der gives

efter dette lovforslag, det bør man erkende, og derfor bør man ikke spare her, hvor det i virkeligheden ikke er store summer, det drejer sig om. 17 mill. kr. er ingen stor sum på vort statsbudget.

Derfor anbefaler jeg endnu engang, at man vedtager de to ændringsforslag, mit parti har stillet.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg kan ikke være enig med det ærede medlem fru Ragnhild Andersen i, at 17. mill. kr. ikke betyder så meget, når budgettet i forvejen er meget stort. Man kunne måske tværtimod sige, at da budgettet er meget stort, vil 17 mill. kr. til betyde en hel del. I øvrigt gør jeg det ærede medlem opmærksom på, at lovforslaget indeholder en meget klækkelig forhøjelse, hvad jeg også tror de studerende vil anerkende.

Det ærede medlem hr. Heick har ikke stillet ændringsforslag, hvad jeg er veltilfreds med, vedrørende det særlige synspunkt om pengenes tilbagebetaling og deres anvendelse, som han er talsmand for. Jeg tror, det ærede medlem gør mere ud af dette med den revolverende fond, end der er grund til. Hvis hans tanke blev fulgt op, ville det kun sige den lille ting, at man, når loven igen skal drøftes og revideres, på forhånd havde bundet sig til, at et så og så stort beløb var fastlagt til en ganske bestemt studiegren. Det er da klart, at man ville tage hensyn hertil ved fastsættelsen af de beløb, der skulle ydes dels som lån, dels som stipendier. Udviklingen er gået i retning af at stille større beløb til rådighed til lån end til stipendier, men på forhånd at binde sig til, at lånene i væsentlig grad skal være sikret visse studieretninger, synes jeg ikke er fornuftigt, men der er ingen grund til at uddybe disse ting, når vi i øvrigt er enige om at gennemføre forslaget, som det foreligger.

Finansministeren (Kampmann): Jeg havde det indtryk, at det ærede medlem hr. Ninn-Hansen ligesom ville lægge lidt mere i mine udtalelser, end jeg sagde, og beder ham derfor gennemlæse, hvad jeg sagde, når nu fortrykket kommer. Jeg kan godt præcisere, at efter min mening betyder forslaget om ungdommens opsparing sam-

Folketingets forhandlinger. (303)

4833

28/5 58: 2. beh. af f. t. l. ang. ungdommens uddannelsesfonds forvaltning m. v.

4834

[Finansministeren.]

menholdt med den nedsættelse af beskatningen for ikke-forsørgere, der blev gennemført ved ligningsloven, ikke en forværring af de erhvervsstuderendes skatteforhold.

(Kort bemærkning).

Ragnhild Andersen: 17 mill. kr. kan være et stort beløb, og det kan være et lille beløb, alt efter hvilken sammenhæng man ser det i. Så vidt jeg er orienteret, koster uddannelsen af en jetpilot henved en kvart million kroner. Jeg ved ikke, om finansministeren kan korrigere tallet; der er måske nogle prisstigninger på også her. Men hvis det koster en kvart million kroner at udanne en jetpilot, vil der altså for det beløb kunne uddannes 68 jetpiloter. Jeg synes, de 17 mill. kr. kan anvendes bedre end til uddannelse af 68 jetpiloter.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen: Jeg kan ikke forstå, hvis der nu kan opstå tvivl hos finansministeren. Den højtærede minister sagde, at jeg havde uret, når jeg ville påstå, at loven om opsparing for unge ikke-forsørgere kunne betyde dårligere skattemæssige vilkår for de erhvervsstuderende. Det har jeg taget som et tilsagn fra ministeren om, at denne lov ikke på nogen måde vil komme til at betyde en forværring for de pågældende. Det tilsagn er jeg tilfreds med. Da der har været vist megen forståelse i denne sag også fra den højtærede undervisningsministers side, synes jeg ikke, at den højtærede finansminister nu skal dementere sin tidligere udtalelse om, at finansministeriet aldrig dikterer undervisningsministeriet noget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af *Ragnhild Andersen m. fl.* (se sp. 4813)

forkastedes med 126 stemmer mod 6.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen af *Ragnhild Andersen m. fl.* (se sp. 4813)

forkastedes med 127 stemmer mod 6.

Ændringsforslag nr. 1 i betænkningen, § 1, således ændret, § 2, ændringsforslag nr. 2 og § 3, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udvidelse og ombygning af rigshospitalet.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3941, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 1213).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Udvalgets ordfører (Kolbjørn): Det den 18. april fremsatte lovforslag om udvidelse og ombygning af rigshospitalet har været behandlet i tre udvalgmøder, hvorefter udvalget har afgivet den omdelte betænkning.

En og anden kan måske undre sig over, at et forslag af så betydelig økonomisk rækkevidde har kunnet færdigbehandles så hurtigt. Forklaringen er, at der for udvalget har været forelagt et meget velgennearbejdet materiale fra det nedsatte byggeudvalg, som klart har optrukket rammerne for det påtænkte projekt.

Dernæst har udvalget ved et besøg på rigshospitalet, under hvilket repræsentanter